

Andrena bluethgeni

dådresandbi

Steklar

STARKT HOTAD (EN)
B1ab(ii,iii,iv,v)c(iv)+2ab(ii,iii,iv,v)c(iv)

Klass Insecta (egentliga insekter), Ordning Hymenoptera (steklar), Familj Andrenidae (Grävbin), *Andrena bluethgeni* Stoeckhert, 1930.

Beskrivning. Dådresandbi är ett medelstort till stort (12-14 mm) sandbi. Arten ingår i *Andrena tibialis*-gruppen som kännetecknas av att ett mindre triangelformat område i den bakre delen av mellankroppen (*propodeum*) är försedd med ett oregelbundet nätmönster av markanta åsar som kontrasterar mot omgivande mer jämna områden. Mellankroppen är klädd med brungul till ljusbrun behåring. Bakkroppen är svart med fransar av ljusare behåring som understundom bildar otydliga band. Bakbenen är gula-gulorange vilket är ett gott kännetecken gentemot andra högsommaraktiva sandbin med liknande utseende. Hanen är snarlik andra sandbiarter och kan endast med säkerhet skiljas från dessa genom små detaljer i genitaliernas utformning.

Utbredning och status. Denna sällsynta sandbiart är idag känd med aktuella förekomster från tre starkt begränsade utbredningsområden i Skåne. Kända aktuella populationer finns på Revingefältet i Lunds kommun, Ravlunda skjutfält i Simrishamns kommun och Sännarna väster om Åhus i Kristianstads kommun. Endast inom Revingefältet kan arten anses vara lite mer utbredd och aktuella fynd föreligger från Vinterbo, Klingvalla och området norr om Krankesjön. Världsutbredningen är något oklar på grund av taxonomiska skäl (se nedan under övrigt) men arten är uppgiven från Polen, Österrike och Holland.

Ekologi. Habitatet utgörs av stäppartad torräng med god tillgång på blommade örter. Dådresandbiet förekommer endast inom större öppna områden med glest vegetationsklädda ytor eller större områden med blottad sand. Flygtiden infaller i juni-juli. Pollenkällorna på Revingehed tycks till stor del utgöras av korsblommiga örter, i synnerhet sandvita *Berteroa incana*. På Österlen finns åtminstone en population som tycks helt knuten till backtimjan *Thymus serpyllum*. I östra Skåne förefaller arten utgöra värd för en andrageneration av gullgökbi *Nomada fulvicornis*. Just detta gökbi, som möjligtvis utgör ett komplex av arter är specialiserat på arter inom *tibialis*-gruppen. Gullgökbi uppträder i Sverige vanligtvis endast i en generation och är då knutet till *Andrena tibialis*. Möjligtvis utgör de delar av den östskånska populationen av *Nomada fulvicornis*, som åtminstone i sin andrageneration delvis nyttjar *Andrena bluethgeni*, en avvikande form.

Hot. Arten missgynnas starkt av hårt bete i kombination med försommartorka som medför utebliven blomning på de torrmarker arten bebor. Habitatet har också minskat med ca 50 % på 10 år bl.a. genom igenväxning med knylhavre och exploatering av boplatsoområden. I Åhusområdet är exploateringstrycket för industritomter, golfbanor och intensivodling av bl.a. sallad för närvarande mycket stort och utgör ett hot för hela den lokala populationen. Populationen på Ravlunda är mycket individfattig och hotas framför allt av det bitvis hårda betetrycket som finns inom det delområde inom vilket arten noterats. På Revingehed, där arten idag har sina individstarkaste populationer, hotas flera av delpopulationerna av förbud mot körning med terrängfordon. Just den markstörning som den militära trafiken i området bidrar med är en förutsättning för de rikliga förekomsterna av sandvita, vilka i sin tur utgör huvudsaklig föda för områdets populationer av dådresandbi.

Åtgärder. Åtgärder för att gynna arten inkluderar utökande av ytan sandstäpp inom artens nuvarande utbredningsområde. Då arten idag endast finns kvar inom militära övningsfält och tycks vara helt beroende av den markstörning som åstadkoms av den militära aktiviteten är det önskvärt att denna inte avtar eller försvinner. Det är viktigt att försvarsmakten informeras om den positiva effekt körning med tunga terrängfordon har på den störningssynnade floran och faunan. På

Revingehed hotas flera av artens dellokaler av igenväxning med knylhavre som ett resultat av kvävenedfall och minskat markslitage. Söder om Vinterbo och kring Krankesjön bör ett tiotal ytor om vardera 10x10m schaktas upp i anslutning till sydlänta bryn för att gynna sandvita och andra störningsberoende örter samt säkerställa tillgången på blottad sand. Dessa åtgärder skulle dessutom gynna en lång rad andra starkt hotade arter och bidra till att vända den negativa trend som dessa idag befinner sig i.

Övrigt. De arter som ingår i *tibialis*-gruppen är delvis inte helt taxonomiskt utredda. *A. bluethgeni* anses av vissa vara en form av *A. bimaculatas* andrageneration. På samma sätt anses *A. morawitzi* ibland vara en form av förstagenerationen hos *A. bimaculata*.

Litteratur

- Schmid-Egger C. & Scheuchl E. 1997. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs unter Berücksichtigung der Arten der Schweiz III: Andrenidae*. Erwin Scheuchl, Velden.
- Sörensson, M. 2008. *Inventering av solitära bin och rödlistade insekter på Åsumfältet och före detta järnvägsövergången i Everöd/Lyngby sommaren 2007*. Kristianstad kommun. Vattenriket i fokus rapport nr 2008:04.